

шими кандидатами на етнічну асиміляцію пропонуються народи, що сповідують іслам, а також європейці і латиноамериканці) майже до формування єдиного етносу (на що вистачить більше двох століть).

Глобалізація управління виражається у прагненні опрацювати такі норми і механізми, які б мінімізували ризики в прийнятті управлінських рішень. Зростання темпів розвитку суспільства, швидка зміна одних соціальних форм іншими ускладнюють прогнозування розвитку. У сучасних умовах важливим видається урахування не тільки близьких, а й віддалених наслідків рішень, що приймаються, оскільки в глобалізованому світі будь-яка точка соціального простору може служити каталізатором нищівних процесів (від політичних до техногенних). Глобалізація вимагає системного управління, що виходить з уявлення світу як цілісної системи.

Таким чином, глобалізація — це процес, у результаті якого світ стає більш взаємозалежним. Вона характеризується посиленням і ускладненням інтеграційних зв'язків між країнами в основних сферах суспільного життя, які набувають планетарного характеру.

Є. М. Мануйлов, доктор філософії, професор

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОЛІТИКИ І ПРАВА ЯК СОЦІАЛЬНИХ РЕГУЛЯТОРІВ

Сучасна політична система суспільства дуже тісно пов'язана з правовою системою. Держава є політичною корпорацією, а право підтримується силою держави, тобто ці системи взаємозалежні.

Проблема співвідношення політики і права на різних етапах розвитку суспільства та політичного життя перебували у центрі уваги філософів, соціологів, політологів. І ця проблема є однією з найскладніших в історії суспільно-політичної думки. Сенс полягає у визначенні сумісності цих форм соціальної практики. Ще з Античних часів філософи намагалися з'ясувати співвідношення цих соціальних явищ. У працях Аристотеля, наприклад, політика визначається як дія істоти суспільної, яка прагне державного спілкування, а людина, яка живе поза законом і правом, є найгіршою з усіх.

Французькі матеріалісти зводили багатство політичних зв'язків до причинно-наслідкових відносин. Людина, на їх думку, народжена бути вільною. Але свобода докорінно відрізняється від безрозсудного свавілля, яке є опозиційним правовій і політичній культурі.

У німецькій класичній філософії ідея свободи набувала особливої загостреності. Так, І. Кант уважав, що природа і свобода несумісні і виключають одна одну.

Що стосується сучасного розуміння співвідношення політики і права, то більшість дослідників (Ю. А. Агешин, Е. А. Лукашевич, Г. В. Мальцев, В. С. Нерсесянц, А. С. Нікітин, Т. М. Поляков та ін.) вважають, що політика і право — це складні феномени суспільного життя, які охоплюють практично всі сторони соціального буття індивіда і суспільства. Політика і право виступають як способи соціального регулювання і являють собою багатогранне суспільне явище.

Політика є сферою діяльності, яка пов'язана з особливостями взаємовідносин соціальних груп, що мають різні соціальні інтереси. Сутність політики виявляється перш за все у завоюванні, утриманні та використанні державної влади.

Право — це система загальнообов'язкових соціальних норм, що встановлюють певний порядок як належний. Мета права полягає у тому, аби зробити можливим мирне співжиття людей, що досягається встановленням обов'язкових для них меж їх зовнішньої діяльності. Право не тільки підтримується і забезпечується політикою держави, а й у свою чергу підтримує і забезпечує її.

Отже, політика і право — це дві взаємозалежні сфери громадянського життя. Їх взаємини двосторонні. Держава санкціонує і конструює систему права, роблячи її публічною, загальнообов'язковою, а її порушення спричиняє застосування заходів державного впливу. З другого боку, сама держава підтримується і забезпечується правом.

Спільність у політиці і праві виявляється у такому:

1. Політика і право мають однакові причини формування, тобто є запитом суспільства на їх появу і функціонування.

2. Політика і право у своїй основі мають владний характер власної природи. Саме через владу виявляється їх єдність у діяльності щодо соціального регулювання в суспільстві.

3. Політика і право виконують також управлінські функції стосовно встановлення певних взаємовідносин між різними соціальними групами.

Політика і право виявляються також нормативними регуляторами поведінки членів суспільства згідно з чинним законодавством.

Розходження між політикою і правом виявляються у такому.

1. Існує відмінність між політичною і правовою сферами керування. Адміністративно-правова сфера керування здійснюється через закони, укази, розпорядження, а політична сфера керування — це стратегія і тактика діяльності людей і їхніх організацій.

2. Різниця між політикою і правом полягає й у тому, що норми права закріплені в законах і правових актах і є досить стійкими, а політичні цінності й принципи у різних групах людей мінливі і сприймаються неоднаково.

3. Відмінність між політикою і правом полягає й у тому, що політика більш широке явище, ніж право. Вона охоплює всі сфери життєдіяльності людей, а право далеко не завжди присутнє у політичних рішеннях.

Таким чином, аналіз сфер і функцій політики і права як соціальних регуляторів, на наш погляд, має досить істотне значення, особливо для українського суспільства, коли формуються правова держава і громадянське суспільство. Це дає можливість подолати небезпечні тенденції у розвитку суспільства та його владних структур. І перш за все не можна підмінити політичними рішеннями правотворчість і правозастосування у суспільстві.

Н. П. Осипова, доктор філософських наук, професор

КРИЗОУТВОРЮЮЧІ СУПЕРЕЧНОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ УКРАЇНИ

При дослідженні кризоутворюючих суперечностей сучасного стану соціуму необхідно виходити, принаймні, з двох обставин. По-перше, з того, що природа соціального організму проявляється найбільш повно, коли цей організм перебуває під загрозою існування; по-друге, з того, що кризовий стан виявляє все фіктивне і потребує докорінного реформування. Цей аспект є особливо актуальним для України, оскільки може здатися, що в ній відбувається процес змін, тоді як насправді лише руйнується те, що приречене, і те, що існує і розвивається в зручному для окремих спільнот напрямі. Тобто спотворюється об'єктивно необхідний процес суспільно-політичних змін.

З гносеологічної точки зору вихід із подібного стану полягає в тому, щоб з урахуванням глибинних передумов і вимог існування суспільства заново затвердити сутнісні цінності людського буття. Традиція нічим нам тут не допоможе. Навпаки, вона обдурить нас, якщо ми довіримося лише їй. В Україні настав такий момент, коли свої цінності слід випробувати в дії, з тим щоб сили сучасності, що рвуться на свободу, змогли вийти на поверхню історичного руху і полинати в новому напрямі і до нових цілей. Головне при цьому полягає в тому, щоб не відрікатися від принципу свободи, але заново його осмислити і відтворити, нехтування цим принципом веде до *соціального спустошення*. Під цим терміном ми розуміємо такий стан особистості і соціальних спільнот, що характеризується втратою відповідальності перед суспільством (чим би це не породжувалося — гіпертрофованою могутністю або повним приниженням особистості), фактичним знищенням суспільного визнання і схвалення цілих соціальних спільнот, нарешті, перетворенням на оману соціальних інститутів, у межах котрих особистість реалізує себе саме як особистість. Тобто соціальне спустошення означає знищення органічних